

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-КОНСТРУКТОРСЬКИХ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

Сучасна інженерно-педагогічна підготовка кадрів для легкої промисловості має бути спрямована на формування творчої особистості, яка здатна орієнтуватися в складних педагогічних ситуаціях, уміє швидко приймати правильні рішення, володіє новітніми технологіями в галузі швейного виробництва. Даний висновок обумовлюється законами ринкової економіки і жорсткої конкуренції, вимагає глибоких знань, умінь і творчого підходу до справи. Художньо-конструкторська діяльність у процесі проектування та виготовлення швейних виробів відкриває широкі можливості для виявлення студентами власної індивідуальності, безпосередньої їх участі у цій діяльності на доступному рівні складності, розкриває великі перспективи комплексного розвитку творчого потенціалу особистості.

Актуальність нашого дослідження визначається вимогами естетичного виховання молоді, необхідністю формування у студентів художньо-конструкторських знань та умінь у процесі їх інженерно-педагогічної освіти. Аналіз змісту підготовки майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю переконує в необхідності введення в навчальний процес основ з художнього конструювання. Це й обумовило вибір теми статті.

Метою статті є розкриття можливостей формування художньо-конструкторських знань та умінь студентів у процесі підготовки інженерно-педагогічних кадрів для легкої промисловості.

З метою вирішення завдань дослідження нами проаналізовано та узагальнено психолого-педагогічну, спеціальну та методичну літературу щодо сутності художнього проектування одягу, вивчено програми для вищих навчальних закладів, що забезпечують підготовку фахівців для легкої

промисловості, здійснено спостереження за діяльністю студентів у процесі виготовлення швейних виробів.

У 20-30-і роки ХХ століття підготовку „інженера-педагога“ вчені розглядали перш за все як підготовку інженера певної спеціальності (інженер-технолог, інженер-конструктор і т. і.), якому необхідно дати додаткову психолого-педагогічну і методичну підготовку у вигляді „надбудови“ над інженерною основою (або ж у вигляді паралельної педагогічної прибудови).

Пізніше, наприкінці ХХ століття, науковці почали дотримуватися іншого погляду, який стверджує, що „інженер-педагог – це фахівець такого профілю, інженерна і педагогічна складові підготовки якого повинні розглядатися як частини одного цілого. Професія інженера-педагога не є поліпрофесією. Це не дві спеціальності і не два паралельних цикли підготовки. Вона розглядається як монопрофесія, що являє собою органічну єдність інженерної та педагогічної освіти, які взаємопроникають одна в одну, відповідає об'єктивним потребам сучасного виробництва, володіє знаннями, вміннями і навичками фахівця вузького профілю, здатного самостійно забезпечити трудову діяльність у межах певної галузі господарства “[1].

Під професійними вміннями інженерів-педагогів швейного профілю маються на увазі вміння вирішувати типові завдання професійної діяльності (проектування і виготовлення швейних виробів). При цьому предметними знаннями стають технічні і конструкторсько-технологічні знання як носії законів виробництва.

Характерною особливістю діяльності інженерів-педагогів швейного профілю є її інтеграційний і творчий характер. Особливо важливою є творчість у процесі виготовлення одягу, оскільки сучасна мода пов'язана з розробкою нових матеріалів, моделей і орієнтує на удосконалення і впровадження нових технологій на виробництві, методів обробки швейних виробів, комп'ютерних технологій проектування одягу і т. і.

Аналіз змісту спеціальної інженерної підготовки майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю приводить нас до висновку, що знання

виробництва і його основ, досвід практичної діяльності на виробництві майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю є основою до успіху в педагогічній діяльності. Проте, одним з найважливіших і значущих моментів підготовки інженерно-педагогічних кадрів, на нашу думку, є формування і розвиток творчих художньо-конструкторських знань та умінь, які на даний час є критерієм якості різних виробів, у тому числі і одягу, дають можливість фахівцеві швейного профілю повністю використовувати свій потенціал.

Мистецтвознавчі, естетико-технічні і педагогічні проблеми професійного художнього конструювання розглядаються в працях І.Волкотруба, В.Зінченко, Є.Лазарєва, Г.Мінервіна, А.Сімоніка, Ю.Солов'єва, Ю.Сомова, В.Сидоренко (Росія), П.Татіївського і ін.

Теоретичні основи художнього проектування одягу, всебічний огляд ролі композиції в процесі створення одягу висвітлено в працях О.Буланової, Т.Козлової, Ф.Пармона, Л.Ритвинської та ін. Заслуговує на увагу виклад проблеми основ композиції одягу, що запропонований авторами О.Рачинською, В.Сидоренко, Л.Мельниковою, М.Коротковою.

Успішне формування вище означених знань та умінь відбувається в процесі спеціальної художньо-конструкторської підготовки. Дана підготовка розвиває як інтелектуально-евристичні уміння (генерування ідей при створенні нових моделей одягу, використання аналогій і продуктивність асоціацій при створенні колекції моделей і так далі), так і інтелектуально-логічні уміння (уміння аналізувати, порівнювати, уміння акумулювати і використовувати творчий досвід інших, зокрема, провідних модельєрів сучасності та минулого).

Іншими словами, майбутні інженери-педагоги, що беруть участь в створенні одягу, повинні добре орієнтуватися в питаннях моди і стилю, чітко уявляти в цілому процес роботи над новими зразками або колекціями одягу. Все це вимагає наявності у них чіткого уявлення про принципи творчості і використання їх в процесі професійної діяльності, а також знання особливостей проектування швейних виробів, розуміння проблем, що стоять перед сучасним дизайном одягу.

Процес проектування і виготовлення одягу має особливості, властиві тільки йому (інтеграція художньо-конструкторської, інженерно-технічної і технологічної діяльності в одному процесі), що викликає необхідність вивчення даних особливостей і ступеня їх впливу на формування і розвиток художньо-конструкторських знань та вмінь студентів. Аналіз процесу проектування швейних виробів також показує, що обов'язковим її компонентом є художнє конструювання. На цій підставі можна зробити висновок про те, що однією з проблем, які стоять перед системою освіти, є проблема формування художньо-конструкторських знань та умінь студентів у процесі професійної освіти.

Вивчення різних дисциплін і виконання різних видів навчальних робіт відкривають різні можливості для формування досліджуваних знань та вмінь. Групу предметів професійного напрямку швейної спеціальності складають: “Конструювання одягу”, “Матеріалознавство”, “Технологія швейних виробів”, “Технологічне устаткування галузі”, “Проектування швейних підприємств” і ін. У контексті нашого дослідження особливої уваги заслуговує дисципліна “Малюнок і основи композиції”, оскільки саме вона орієнтує студентів на формування художньо-конструкторських знань та вмінь у майбутній професійній діяльності. Аналіз навчального матеріалу даної дисципліни показує, що його зміст безпосередньо пов'язаний з дизайном одягу і відкриває значні можливості для формування і розвитку творчих художньо-конструкторських знань та умінь студентів в процесі інженерно-педагогічної освіти.

Від того, наскільки студент виявить художній задум моделі, що розробляється, і донесе його через відпрацьовану конструкцію і досконалу технологію до завершеного зразка, залежить якість готового виробу. Тому майбутні фахівці швейного профілю повинні засвоїти матеріал з основ композиції костюма, художнього проектування виробів, добре орієнтуватися в питаннях моди, принципах творчої діяльності дизайнерів. Саме з цією метою для студентів факультетів легкої промисловості передбачений курс “Малюнок і основи композиції”, покликаний дати майбутнім фахівцям необхідні знання та

практичні вміння в галузі прикладного мистецтва, промислової естетики, а також підготувати майбутніх фахівців до плідної роботи в галузі художнього проектування костюма. Знання, отримані студентами в процесі вивчення дисципліни, є основою для подальшої художньо-конструкторської підготовки майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю.

Художньо-конструкторська діяльність неодмінно пов'язана з низкою здібностей, необхідних фахівцеві для її ефективного здійснення, а саме гарним естетичним смаком, професійною мобільністю і художньо-естетичним сприйняттям навколишнього світу. Також до основних здібностей, що характеризують діяльність художника-конструктора, відносять здібність до структурно-функціональних і елементно-системних перетворень відповідних об'єктів. Вона виявляється у співвідносній діяльності з подальшими поєднаннями і роз'єднаннями деталей одягу, коли суб'єкт проводить у формі просторових (а нерідко і площинних) зорових образів різноманітні маніпуляції з її елементами. Кінцевою метою такої діяльності є створення швейного виробу заданого фасону, здатного виконувати необхідну функцію.

З цією здатністю тісно пов'язана здібність до перекодування зорових просторових образів в умовні графічні зображення і, навпаки, умовних двомірних зображень – в об'ємні зорові образи. Мова йде про просторові уявлення, про просторове зображення, без чого робота, наприклад, художника-конструктора неможлива.

Художньо-конструкторська діяльність також пов'язана зі здібністю до комбінування, яке багато в чому залежить від здатності мислити за аналогіями і контрастом, коли фахівець швейного профілю знаходить схожі і протилежні ознаки у фасоні та функціях швейного виробу. Ця здатність впливає із загальної здатності проводити порівняння багато в чому схожих об'єктів, а також об'єктів дуже різних за зовнішніми та внутрішніми властивостями, і знаходити при цьому аналогії або отримувати конструктивну користь з відмінностей. Такого роду здібності складають основу процесу художнього

проектування і можуть бути сформовані тільки на основі розвинених художньо-конструкторських знань і умінь.

Досвід переконує, що саме художньо-конструкторські розробки конкретних виробів – це найвідповідальніший етап творчого розвитку студентів, в якому найповніше виявляються їхні індивідуальні особливості. У процесі виготовлення швейних виробів вони набувають навичок практичного використання знань, отриманих на лекційних і практичних заняттях, а саме уміння аналізувати і об'єктивно оцінювати якість виробу і, зокрема, грамотно визначати його естетичні переваги, композиційну досконалість у процесі створення й оцінки якості розроблених зразків одягу. При цьому студенти стикаються з результатами художньо-конструкторської діяльності інших людей, що впливає на розвиток відчуття краси, на формування їхнього естетичного смаку.

Таким чином, все вище викладене говорить про те, що випускник інженерно-педагогічного вузу має бути не тільки теоретично підготовлений до майбутньої діяльності, але й повинен придбати спеціальні художньо-конструкторські знання та вміння, навчитися творчо застосовувати їх у процесі роботи. Формування і розвиток художньо-конструкторських знань і умінь у студентів визначає успішність їх подальшої професійної діяльності як майбутніх фахівців швейного профілю.

Література

1. Кириченко О.М. Творческие умения в структуре умений рабочих швейного профиля // Проблемы инженерно-педагогической освіти. Выпуск 5. – Харків: УПА, 2003. – С. 308-313.
2. Буланова Е.С., Шершнева Л.П. Композиция в одежде швейной промышленности. – М.: Легпромбытиздат, 1981. – 44 с.

Анотації

В статті розкривається необхідність формування у студентів художньо-конструкторських знань та умінь у процесі підготовки інженерно-педагогічних кадрів для легкої промисловості.

В статье раскрывается необходимость формирования у студентов художественно-конструкторских знаний и умений в процессе подготовки инженерно-педагогических кадров для легкой промышленности.

In the article a forming necessity opens up for the students of artistically-designer knowledge's and abilities in the process of training of engineer-pedagogical personnel's for light industry.